

2022 - 23

Χάρτης πλοήγησης στην Τράπεζα Θεμάτων

A' & B' Γενικού Λυκείου

Αλέξανδρος & Σπύρος Μητσέλος

Πρώτο Θέμα

Δεύτερο Θέμα

Τρίτο θέμα

Τέταρτο θέμα

Αφορά το ΜΗ λογοτεχνικό κείμενο

Αφορά το λογοτεχνικό κείμενο

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο

Ερώτηση κατανόησης ανοικτού ή κλειστού τύπου (με ενδεχόμενη αιτιολόγηση) ή συνοπτική απόδοση απόψεων του κειμένου για ένα θέμα.

Βαθμολογείται με **10 μονάδες**.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 2ο

Ερώτηση που αφορά την οργάνωση του λόγου: τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, συνοχή, συνεκτικότητα, συλλογιστική πορεία. Βαθμολογείται με **10 μονάδες**.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 3ο

Αφορά τη λειτουργία μορφοσυντακτικών δομών, στόχους, βασικές κειμενικές λειτουργίες, λεξιλόγιο, υφολογικά στοιχεία, στίξη, γλωσσικές ποικιλίες, επικοινωνιακές συνθήκες. Βαθμολογείται με **15 μονάδες**.

Δεύτερο Θέμα

Αφορά τη **γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου** επί θέματος που απορρέει από -και προεκτείνει το- κείμενο αναφοράς.

Βαθμολογείται με **30 μονάδες**

Τρίτο Θέμα

Ερώτηση που αφορά τη γλώσσα / μορφή του λογοτεχνικού κειμένου.

Βαθμολογείται με **20 μονάδες**.

Τέταρτο Θέμα

Ερώτηση που αφορά την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου και την προσωπική ανταπόκριση του μαθητή σε αυτό.

Βαθμολογείται με **15 μονάδες**,

Πρώτο Θέμα

Δεύτερο Θέμα

Τρίτο θέμα

Τέταρτο θέμα

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο

Ερώτηση κατανόησης ανοικτού τύπου ή

Ερώτηση κατανόησης κλειστού τύπου ή

Συνοπτική απόδοση απόψεων για ένα θέμα

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο - Ερώτηση κατανόησης

Τι είναι

Πρόκειται για ερωτήσεις **πληροφοριακές** που αφορούν ιδέες, απόψεις, αιτίες, συνέπειες κ.ά. που περιέχονται στο κείμενο.

Τι ΔΕΝ είναι

Δεν αφορούν τον σχολιασμό, την ανάπτυξη ή την ανασκευή άποψης του κειμένου (τα περίφημα “μικροκείμενα”).

Πώς απαντάμε

Οι μαθητές απαντούν εντοπίζοντας και εκθέτοντας πληροφορίες που **αναφέρονται ρητά** στο κείμενο και αφορούν το περιεχόμενο του κειμένου.

Όριο λέξεων

Σχετικά μικρό: 40-50, 50-60 (συνήθως), 60-70 λέξεις

Ενδεικτικά (Τ.Θ. 14947, Α' Λυκείου):

Τι προσφέρει η κατάκτηση της μητρικής γλώσσας στη διαδικασία κοινωνικοποίησης του ανθρώπου και από ποιους κινδύνους αποτρέπει, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις)

Πώς ξεκινάμε την απάντηση

Οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν τη διατύπωση της ερώτησης: *“Σύμφωνα με το Κείμενο 1 η κατάκτηση της μητρικής γλώσσας...”*

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο - Ερώτηση κατανόησης - Παραδείγματα

Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο 40-50 λέξεων τον ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού στο εργασιακό πεδίο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

01

Ο μαθητής αναζητά στο κείμενο τις πληροφορίες που αναφέρονται στον ρόλο του συμβούλου επαγγελματικού προσανατολισμού, και τις παρουσιάζει σε 40-50 λέξεις με δικά του λόγια στο μέτρο του δυνατού.

Τι είδους είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος με βάση το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε 50 - 60 λέξεις.

02

Ο μαθητής αναζητά στο κείμενο πληροφορίες που αναφέρονται στο είδος των επαγγελμάτων στο μέλλον, και τις παρουσιάζει σε 50 - 60 λέξεις με δικά του λόγια στο μέτρο του δυνατού.

Πώς η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60-70 λέξεις)

03

Ο μαθητής αναζητά στο κείμενο πληροφορίες που αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο η πληθώρα των πληροφοριών στην εποχή μας υπονομεύει την κριτική σκέψη, και τις παρουσιάζει σε 60 - 70 λέξεις με δικά του λόγια στο μέτρο του δυνατού.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο - Συνοπτική απόδοση απόψεων

Τι είναι

Πρόκειται για άσκηση περίληψης που συνδυάζει ικανότητες κατανόησης και πύκνωσης. Συναντάται σε δύο μορφές: **επιλεκτική (εστιασμένη)** σε απόψεις) και **τμηματική** (μέρους του κειμένου).

Τι ΔΕΝ είναι

Δεν πρέπει να συγχέεται με την “παραδοσιακή” περίληψη ολόκληρου του κειμένου.

Επιλεκτική περίληψη

Οι μαθητές καλούνται να αποδώσουν συνοπτικά τις απόψεις του συγγραφέα για ένα από τα θέματα που αναφέρονται στο κείμενο.

01

Ενδεικτική διατύπωση

Να αναφέρεις συνοπτικά με δικά σου λόγια τα αίτια της συρρίκνωσης των γλωσσών, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1 (περίπου 50 λέξεις).

Τμηματική περίληψη

Οι μαθητές καλούνται να αποδώσουν συνοπτικά το περιεχόμενο ενός μέρους του κειμένου, λ.χ. της πρώτης παραγράφου.

02

Ενδεικτική διατύπωση

Να πυκνώσεις σε 50-60 λέξεις τα νοήματα της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 1ο - Συνοπτική απόδοση - Σχόλια

01

Η ερώτηση συνοπτικής απόδοσης συνιστά ένα ακόμα βήμα για την απομάκρυνση από την παραδοσιακού τύπου περίληψη με την τυποποιημένη δομή (τριμερή). Ουσιαστικά πρόκειται για ερωτήσεις κατανόησης στις οποίες οι μαθητές εντοπίζουν και αποδίδουν συγκεκριμένες πληροφορίες του κειμένου με πιο πυκνό λόγο.

Το όριο λέξεων κυμαίνεται συνήθως από 50 ως 70 λέξεις. Γι' αυτό είναι καλό ο μαθητής να επικεντρωθεί στην απόδοση των νοημάτων και να είναι φειδωλός σε εκτενείς εισαγωγικές αναφορές ή μεταδιατυπώσεις (ρήματα περίληψης) που προσθέτουν χωρίς λόγο λέξεις στο κείμενό του.

02

03

Οι διατυπώσεις των περιληπτικών ασκήσεων ποικίλουν («να πυκνώσεις, συνοψίσεις, αποδώσεις περιληπτικά / συνοπτικά»), χωρίς αυτό να επηρεάζει ουσιαστικά τον τρόπο απάντησης του μαθητή. Στα διαγωνίσματα της Α' Λυκείου οι ερωτήσεις αφορούν την **επιλεκτική** περίληψη. Ερωτήσεις **τμηματικής** περίληψης υπάρχουν **μόνο** σε κριτήρια της Β' Λυκείου.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 2ο - Οργάνωση του κειμένου (1)

Τι είναι

Η ερώτηση αφορά την **οργάνωση** του κειμένου: τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, συνοχή, συνεκτικότητα, συλλογιστική πορεία.

Βαθμολόγηση

Η απάντηση βαθμολογείται με **10 μονάδες**.

Δομή της παραγράφου

Οι μαθητές δεν καταγράφουν απλώς τα δομικά μέρη, αλλά αιτιολογούν την απάντησή τους με βάση το περιεχόμενο / νοήματα της παραγράφου.

Ενδεικτική διατύπωση

Να σχολιάσεις τη λειτουργία της πρώτης και της τελευταίας περιόδου στη δομή / λογική οργάνωση της παραγράφου.

Τρόποι ανάπτυξης της παραγράφου

Οι μαθητές καλούνται να επιβεβαιώσουν έναν τρόπο ανάπτυξης με βάση το περιεχόμενο ή/και διαρθρωτικές φράσεις και να εξηγήσουν τη λειτουργία του στην παράγραφο / κείμενο.

Ενδεικτική διατύπωση

Στην παράγραφο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο οργάνωσης τη σύγκριση - αντίθεση. Ποιοι όροι συγκρίνονται; Ποια άποψη στηρίζει ο συγγραφέας με αυτή την επιλογή;

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 2ο - Οργάνωση του κειμένου (2)

Συνοχή (1)

Οι μαθητές καλούνται να εξηγήσουν όχι μόνο τη νοηματική σχέση που δηλώνουν οι διαρθρωτικές λέξεις αλλά και τα νοήματα που συνδέουν.

03

Ενδεικτική διατύπωση

Να καταγράψεις τις διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις που εξασφαλίζουν τη συνοχή της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 και να εξηγήσεις τι δηλώνουν **με βάση τα νοήματα που συνδέουν**.

Συνοχή (2)

Πολλές ερωτήσεις αφορούν διαφορετικούς τρόπους εξασφάλισης της συνοχής, πέρα από τις διαρθρωτικές λέξεις.

04

Ενδεικτική διατύπωση

Να εντοπίσεις τη λέξη που επαναλαμβάνεται στην παράγραφο και να εξηγήσεις πώς αυτή συμβάλλει στην οργάνωση του λόγου με βάση τα νοήματα.

Συνεκτικότητα

Οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν και να εξηγήσουν την νοηματική σχέση που συνδέει παραγράφους / περιόδους και να αιτιολογήσουν την απάντηση με βάση τα νοήματά τους.

05

Ενδεικτική διατύπωση

Να εξετάσεις τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται νοηματικά οι δύο πρώτες παράγραφοι του κειμένου. Να απαντήσεις με βάση το περιεχόμενό τους.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 2ο - Οργάνωση του κειμένου (3)

Η λειτουργία των ερωτήσεων (1)

Πολλές ασκήσεις αφορούν τη λειτουργία των ερωτήσεων στην οργάνωση του λόγου και την αιτιολόγησή της με βάση τα νοήματα.

06

Ενδεικτική διατύπωση

Η 2^η παράγραφος αρχίζει με ένα ερώτημα. Να περιγράψεις με συντομία πώς το ερώτημα συμβάλλει στη νοηματική σύνδεση των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου.

Η λειτουργία των ερωτήσεων (2)

Μια ιδιαίτερη περίπτωση αφορά στη λειτουργία των ερωτήσεων που διατυπώνονται στην αρχή του κειμένου (άμεση εισαγωγή στο θέμα, προβληματισμός / ενδιαφέρον αναγνώστη, συνοχή/συνεκτικότητα).

07

Ενδεικτική διατύπωση

Ο αρθρογράφος διατυπώνει στην αρχή του κειμένου ένα ερώτημα. Τι προσφέρει αυτή η επιλογή ως προς την οργάνωση του κειμένου και την επικοινωνιακή επίδραση στον αναγνώστη;

Πρόλογος

Οι μαθητές καλούνται να αξιολογήσουν τον πρόλογο του κειμένου ως προς την συμβολή του στην οργάνωση του λόγου (εισαγωγή στο θέμα) και στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη.

08

Ενδεικτική διατύπωση

Θεωρείς εύστοχη την επιλογή της αρθρογράφου να ξεκινήσει το κείμενό της στον πρόλογο με την αφήγηση της υπόθεσης μιας κινηματογραφικής ταινίας;

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 2ο - Οργάνωση του κειμένου (4)

Επίλογος

Οι μαθητές αξιολογούν τον επίλογο ως προς την οργάνωση του λόγου (ανακεφαλαίωση - συμπέρασμα) και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη (ισχυρή τελευταία εντύπωση).

09

Ενδεικτική διατύπωση

Να εξετάσεις εάν η τελευταία παράγραφος του κειμένου έχει τον ρόλο ενός επίλογου.

Επιχείρημα

Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν την οργάνωση ενός επιχειρήματος και να την αποδώσουν με δικό τους λόγο στο μέτρο του δυνατού.

10

Ενδεικτική διατύπωση

Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο συντάκτης του Κειμένου 1 στην τρίτη παράγραφο και από ποιες επιμέρους ιδέες οδηγείται σε αυτό;

Αυθεντίες / τεκμήρια

Οι μαθητές καλούνται να εξηγήσουν τη λειτουργία που έχουν στο κείμενο οι αναφορές σε αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία, πορίσματα ερευνών κ.ά.

11

Ενδεικτική διατύπωση

Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με την αναφορά στις απόψεις του Αριστοτέλη στην 3η παράγραφο; / Ποια άποψη στηρίζεται από τα στατιστικά στοιχεία που υπάρχουν στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1;

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 3ο - Η γλώσσα του κειμένου (1)

Τι είναι

Αφορά τη λειτουργία μορφοσυντακτικών δομών, επικοινωνιακές συνθήκες, στόχους, σημειωτικούς τρόπους, βασικές κειμενικές λειτουργίες, λεξιλόγιο, υφολογικά στοιχεία, στίξη, γλωσσικές ποικιλίες.

Βαθμολόγηση

Βαθμολογείται με **15 μονάδες**. Υπάρχει δυνατότητα να είναι κλειστού τύπου και με ενδεχόμενη αιτιολόγηση της απάντησης.

Λεξιλόγιο

Οι μαθητές καλούνται να αντικαταστήσουν λέξεις με άλλες συνώνυμες στο ίδιο γλωσσικό περιβάλλον ή να καταγράψουν λέξεις αντίθετες σημασιολογικά.

01

Ενδεικτική διατύπωση

«Αυτοί που ασπάζονται θεωρίες συνωμοσίας»: Στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης συνώνυμη της λέξης «ασπάζονται» μπορεί να είναι η λέξη *α) απαριθμούν, β) αποδέχονται, γ) θεωρούν, δ) απαρνούνται*.

Λειτουργία της γλώσσας

Οι μαθητές καλούνται να χαρακτηρίσουν τη λειτουργία της γλώσσας, να εξηγήσουν την επιλογή ή/και να μετασχηματίσουν ένα χωρίο, χρησιμοποιώντας την αντίθετη λειτουργία.

02

Ενδεικτική διατύπωση

«Δεν υπάρχει μόνο ένας δρόμος που θα μας οδηγήσει στην προσωπική μας *Ιθάκη*»: χωρίς να αλλοιώσεις το νόημα, να επαναδιατυπώσεις το χωρίο, αξιοποιώντας την κυριολεκτική / δηλωτική χρήση της γλώσσας.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 3ο - Η γλώσσα του κειμένου (2)

Ενεργητική και παθητική σύνταξη

Οι μαθητές εντοπίζουν το είδος της σύνταξης και μεταφέρουν το απόσπασμα στην αντίθετη σύνταξη ή / και αιτιολογούν την επιλογή με βάση το ύφος, το επικοινωνιακό αποτέλεσμα κ.ά.

03

Ενδεικτική διατύπωση

Στις παρακάτω προτάσεις να γράψεις τι είδους σύνταξη χρησιμοποιείται, να μετασχηματίσεις καθεμία στην αντίθετή της και να προσδιορίσεις ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το μεταδιδόμενο νόημα και το ύφος.

Ρηματικά πρόσωπα (1)

Οι μαθητές εξηγούν τη λειτουργία του συγκεκριμένου ρηματικού προσώπου στο κείμενο με βάση τα συγκεκριμένα νοήματα, την πρόθεση του συγγραφέα, το επικοινωνιακό αποτέλεσμα κ.ά.

04

Ενδεικτική διατύπωση

Στο απόσπασμα επιλέγεται στα ρήματα το *τρίτο* πρόσωπο. Ποιο είναι το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που, κατά τη γνώμη σου, δημιουργεί η παραπάνω επιλογή στον αναγνώστη;

Ρηματικά πρόσωπα (2)

Αρκετές ερωτήσεις αφορούν την επαναδιατύπωση ενός αποσπάσματος με αλλαγές στα ρηματικά πρόσωπα και σχολιασμό των αλλαγών ως προς το ύφος κ.ά.

05

Ενδεικτική διατύπωση

Να επαναδιατυπώσεις το απόσπασμα, αντικαθιστώντας το γ' πρόσωπο με α' πληθυντικό. Τι αλλάζει ως προς την επικοινωνιακή επίδραση στον αναγνώστη / ως προς το ύφος;

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 3ο - Η γλώσσα του κειμένου (3)

Ρηματικοί χρόνοι - εγκλίσεις

Οι μαθητές εντοπίζουν και αιτιολογούν τη χρήση συγκεκριμένων ρηματικών τύπων (ρηματικών χρόνων ή εγκλίσεων) με βάση τη χρονική βαθμίδα ή τον τρόπο που δηλώνει η έγκλιση.

06

Ενδεικτική διατύπωση

Πώς εξηγείς τη χρήση από τον συγγραφέα του Μέλλοντα στη 2η και 3η παράγραφο του Κειμένου 1; Πώς αυτή η επιλογή συνδέεται με τον τίτλο του κειμένου;

Τροπικότητα

Εξετάζεται ο βαθμός βεβαιότητας ή αναγκαιότητας στην παρουσίαση απόψεων / πληροφοριών από τον συγγραφέα με βάση εγκλίσεις και επιρρηματικές φράσεις.

07

Ενδεικτική διατύπωση

Πόσο βέβαιος αισθάνεται ο συγγραφέας για τις απόψεις που διατυπώνει στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1; Ναι αιτιολογήσεις την απάντησή σου με βάση το νόημα και τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιεί.

Στίξη

Οι μαθητές καλούνται να αιτιολογήσουν τη χρήση συγκεκριμένων σημείων στίξης στο κείμενο, συνδέοντας τη χρήση τους με το νόημα.

08

Ενδεικτική διατύπωση

Να προσδιορίσεις τι δηλώνει στα ακόλουθα αποσπάσματα του Κειμένου 1 το θαυμαστικό / ερωτηματικό, τα αποσιωπητικά κ.ά.

Πρώτο Θέμα - Ερώτημα 3ο - Η γλώσσα του κειμένου (4)

Ονοματοποίηση

Οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν την προτίμηση του συγγραφέα στις ονοματικές φράσεις, να τις αντικαταστήσουν με αντίστοιχες ρηματικές και να εξηγήσουν τις υφολογικές διαφορές.

09

Ενδεικτική διατύπωση

Να μετατρέψεις τις παρακάτω υπογραμμισμένες ονοματικές φράσεις σε ρηματικές, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές: π.χ. "άνοιγμα δομών προστασίας των ηλικιωμένων" (Να ανοίξουν δομές για να προστατευθούν οι ηλικιωμένοι)

Σύνδεση προτάσεων - Αναφορικές

Ζητείται από τους μαθητές να διακρίνουν το είδος της σύνδεσης (ασύνδετο, παρατακτική, υποτακτική) και να αναφερθούν στο παραγόμενο ύφος και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα στον αναγνώστη.

10

Ενδεικτική διατύπωση

Στο παρακάτω απόσπασμα υπάρχει α) ασύνδετο σχήμα, β) απλή υποτακτική σύνδεση, γ) διαδοχική υποτακτική σύνδεση, δ) παρατακτική σύνδεση. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση και να εξηγήσεις τον λόγο αυτής της εκφραστικής επιλογής από τον συγγραφέα.

Ευθύς και πλάγιος λόγος

Οι μαθητές καλούνται να αιτιολογήσουν τη χρήση αποσπασμάτων στο κείμενο (ύφος- επικοινωνιακό αποτέλεσμα) και να μετατρέψουν τον ευθύ σε πλάγιο λόγο ή αντίστροφα.

11

Ενδεικτική διατύπωση

Στη δεύτερη παράγραφο εναλλάσσονται ο ευθύς και ο πλάγιος λόγος. Να καταγράψεις από ένα σχετικό χωρίο και να εξηγήσεις τι προσφέρει αυτή η επιλογή στο κείμενο.

Δεύτερο Θέμα - Παραγωγή λόγου

Αφορά τη **γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου** επί θέματος που απορρέει από -και προεκτείνει το- κείμενο αναφοράς. Με αυτό καλούνται οι μαθητές/-τριες να κρίνουν, να σχολιάσουν σημεία του κειμένου, να ανασκευάσουν θέσεις του, αναπτύσσοντας τεκμηριωμένα τις προσωπικές απόψεις τους.

Το μαθητικό κείμενο αναπτύσσεται με τη μορφή κειμένου επιχειρηματολογίας (δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο) και έχει έκταση 350 έως 400 λέξεις. Το δεύτερο θέμα βαθμολογείτε με **30 μονάδες**.

Στα (ελάχιστα) ολοκληρωμένα διαγωνίσματα της Τράπεζας Θεμάτων υπάρχουν λίγα θέματα “παλαιάς κοπής” αλλά περισσότερα με διατυπώσεις που ανταποκρίνονται στο νέο πνεύμα (συμφωνία - διαφωνία, προσωπική τοποθέτηση, δημιουργική αξιοποίηση πληροφοριών κ.ά.). Η τελευταία αυτή κατεύθυνση χρειάζεται να ενισχυθεί από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς της τάξης, οι οποίοι ορίζουν το δεύτερο θέμα.

Δεύτερο Θέμα - Παραγωγή λόγου - Οι νέοι τύποι θεμάτων (1)

Συμφωνία ή διαφωνία

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1, αναφέρονται κάποιες απόψεις σχετικά με τη μόδα. **Συμφωνείς η διαφωνείς με τις απόψεις αυτές;** Να υποθέσεις ότι θα αποστείλεις σε ένα περιοδικό που ασχολείται με θέματα μόδας μία επιστολή που θα εκτείνεται σε 350-400 λέξεις, προκειμένου να εκφράσεις τεκμηριωμένα τη δική σου άποψη για όσα αναφέρονται στην παράγραφο αυτή.

Δημιουργική αξιοποίηση πληροφοριών κειμένου

Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που απασχολούν τους σύγχρονους νέους; Με ποιους τρόπους μπορούν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία να τους συμπαρασταθούν; Να εκφράσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου, **αντλώντας στοιχεία από το Κείμενο 1**, σε ένα άρθρο (350 έως 400 λέξεων) που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου.

Τι περιμένουμε ως απάντηση

Το θέμα είναι ανοιχτό στην απάντηση. Ο μαθητής μπορεί να συμφωνήσει η να διαφωνήσει (εν όλω ή εν μέρει) με τις απόψεις, αρκεί να στηρίξει τη συμφωνία ή διαφωνία του σε επαρκή και εύστοχα επιχειρήματα. Αυτό που πρέπει, πάντως, να αποφύγει ο μαθητής είναι η συγκεχυμένη άποψη και οι αντιφάσεις (συμφωνία και διαφωνία ταυτόχρονα).

Τι περιμένουμε ως απάντηση

Ο μαθητής καλείται να λάβει υπόψη του στη σύνταξη του κειμένου του σχετικές ιδέες / πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο αναφοράς. Δεν τις αναπαράγει αυτούσιες, αλλά τις συνδυάζει με δικές του γνώσεις και εμπειρίες και τις μετασχηματίζει.

Δεύτερο Θέμα - Παραγωγή λόγου - Οι νέοι τύποι θεμάτων (2)

Προσωπική τοποθέτηση

Σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1, εκτός από τις τεράστιες δυνατότητες επικοινωνίας του συστήματος 5G, «υπάρχουν και μεγάλες προκλήσεις». **Μπορούμε, κατά τη γνώμη σου, να έχουμε εμπιστοσύνη σε αυτά τα νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας ή μήπως οι προκλήσεις τους είναι περισσότερες από τις δυνατότητες που προσφέρουν;** [...]

Επιλογή ανάπτυξη ενός θέματος από πολλά

Στο Κείμενο 1 παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις του διαλόγου. **Να επιλέξεις και να παρουσιάσεις μία από αυτές ως πιο σημαντική κατά τη γνώμη σου** αιτιολογώντας τη σημασία της για την επίτευξη ενός γόνιμου διαλόγου. [...]

Τι περιμένουμε ως απάντηση

Το θέμα είναι ανοιχτό στην απάντηση. Ο μαθητής διατυπώνει ελεύθερα την προσωπική του θέση πάνω στο θέμα, στηρίζοντάς τη με επαρκή και πειστικά επιχειρήματα. Και εδώ ο μαθητής πρέπει να αποφύγει την αντίφαση, λ.χ. να υποστηρίξει πως μπορούμε να έχουμε εμπιστοσύνη στα συστήματα αυτά, αλλά την ίδια ώρα οι προκλήσεις τους είναι περισσότερες από τις δυνατότητες.

Τι περιμένουμε ως απάντηση

Ο μαθητής από ένα σύνολο προϋποθέσεων που παρουσιάζονται στο κείμενο, επιλέγει να αναπτύξει μία, αιτιολογώντας τη σπουδαιότητά της για τον γόνιμο διάλογο. Η επιλογή είναι ελεύθερη, χρειάζεται, ωστόσο, να δικαιολογείται μέσω της ανάδειξης της βαρύτητάς της.

Θέματα “παλαιάς κοπής” VS Θέματα ανοιχτά στην απάντηση;

Θέμα δεσμευτικό ως προς την απάντηση

Σε άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα αναφέρεσαι στους λόγους για τους οποίους σήμερα οι Έλληνες - και ιδιαίτερα οι νέοι - αντιμετωπίζουν γλωσσικό πρόβλημα. Να αξιοποιήσεις στοιχεία του Κειμένου 1.

(Το θέμα αναφέρεται ενδεικτικά. Δεν προέρχεται από την Τράπεζα Θεμάτων).

Θέμα ανοιχτό ως προς την απάντηση

Σε άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσεις τη σχέση των σημερινών νέων με τη γλώσσα και να την αξιολογήσεις (350 - 400 λέξεις)

(Το θέμα αναφέρεται ενδεικτικά. Δεν προέρχεται από την Τράπεζα Θεμάτων).

Σχόλιο

Η “**παραγωγή κριτικού λόγου** επί θέματος που απορρέει από -και προεκτείνει το- κείμενο αναφοράς”, προϋποθέτει τη διατύπωση θεμάτων που είναι ανοιχτά ως προς την απάντηση και επιτρέπουν στον μαθητή να διατυπώσει τη δική του άποψη και να την υποστηρίξει με επιχειρήματα. Γι’ αυτό είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός της τάξης, ο οποίος ορίζει το δεύτερο θέμα του διαγωνίσματος, να αποφεύγει τις διατυπώσεις που επιβάλλουν μία συγκεκριμένη απάντηση ή απλώς την αναπαραγωγή “έτοιμου” υλικού, και να ενθαρρύνει τη διαφορετική άποψη και τον ελεύθερο προβληματισμό.

Σχολιασμός

Η ύπαρξη γλωσσικού προβλήματος στους Έλληνες “και ιδιαίτερα στους νέους”, θεωρείται δεδομένη. Ο κριτικά σκεπτόμενος μαθητής καλείται να υποστηρίξει μια άποψη την οποία, ενδεχομένως, δεν πιστεύει. Πρόκειται για... άσκηση κομφορμισμού.

Σχολιασμός

Ο μαθητής μπορεί να υποστηρίξει ότι οι νέοι έχουν γλωσσικό πρόβλημα (α’ ερώτημα) και να αξιολογήσει το φαινόμενο αυτό ως αρνητικό (β’ ερώτημα). Μπορεί, από την άλλη, να ισχυριστεί ότι οι νέοι έχουν δημιουργική σχέση με τη γλώσσα (π.χ. η γλώσσα των νέων) και να αξιολογήσει αυτό το γεγονός θετικά (β’ ερώτημα) ή να υιοθετήσει μια ενδιάμεση στάση.

Πρώτο Θέμα

Δεύτερο Θέμα

Τρίτο θέμα

Τέταρτο θέμα

Τρίτο Θέμα - Η γλώσσα του λογοτεχνικού κειμένου

Τι είναι

Συνδέεται με το λογοτεχνικό κείμενο και αφορά τη **γλώσσα /μορφή** του: γλωσσικές επιλογές, λεξιλόγιο, έγκλιση, ρηματικό πρόσωπο, στίξη, εκφραστικά μέσα, σχήματα λόγου, ύφος.

Οι μαθητές καλούνται να σχολιάσουν τη λειτουργία αυτών των στοιχείων της γλώσσας / μορφής και να τα συνδέσουν με το περιεχόμενο και το ύφος του κειμένου.

Σχήματα λόγου

Να εντοπίσεις στο παρακάτω χωρίο του Κειμένου 2 δύο σχήματα λόγου [...] και να σχολιάσεις τη λειτουργία τους.

01

02

Ρηματικά πρόσωπα

Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο ποίημα και πώς η συγκεκριμένη επιλογή επηρεάζει το ύφος του ποιήματος;

Σημεία στίξης

Η συγγραφέας χρησιμοποιεί τα θαυμαστικά. Ποια συναισθήματα ή / και ποιες πτυχές του χαρακτήρα της ηρωίδας αναδεικνύονται (ή υπογραμμίζονται) με αυτόν τον τρόπο;

03

04

Ερωτήσεις

Στο απόσπασμα «...» η ηρωίδα χρησιμοποιεί πολλές ερωτήσεις. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ο θεατρογράφος κάνει τη συγκεκριμένη επιλογή και τι προσφέρει αυτή στο ύφος του κειμένου;

Τρίτο Θέμα - Η γλώσσα του λογοτεχνικού κειμένου

Εκφραστικά μέσα

Να εντοπίσεις και να σχολιάσεις δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία δηλώνεται η συναισθηματική σύνδεση του ποιητικού υποκειμένου με... Να απαντήσεις τεκμηριωμένα με αναφορές στο Κείμενο 2.

05
06

Λεξιλόγιο

Πως επηρεάζουν τον διάλογο στο Κείμενο 2 τόσο οι ξένες λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται από τους ήρωες όσο και η σκόπιμη παραφθορά της ελληνικής έκφρασης «...»;

Αφηγηματικές τεχνικές / τρόποι (1)

Στο Κείμενο 2 παρατηρείται η περιγραφή ως τεχνική που πλαισιώνει την αφήγηση. Να βρεις το σχετικό χωρίο και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή του συγγραφέα.

07
08

Αφηγηματικές τεχνικές / τρόποι (2)

Το ποίημα (Κείμενο 2) οργανώνεται σε διαλογική μορφή. Τι επιτυγχάνεται με αυτή την τεχνική, κατά τη γνώμη σου;

Ρηματικοί χρόνοι

Ποιος ρηματικός χρόνος κυριαρχεί στο ποίημα (Κείμενο 2). Ποια η λειτουργία του και πώς επηρεάζει το ύφος του ποιήματος;

09
10

Εγκλίσεις

Να εξηγήσεις τη συχνή παρουσία της προστακτικής στο ποίημα και να σχολιάσεις την επίδραση αυτής της επιλογής στο ύφος του ποιήματος.

Τέταρτο Θέμα - Ερμηνευτικός σχολιασμός και προσωπική ανταπόκριση

Τι είναι

Ζητείται από τους/τις μαθητές/-τριες: να **σχολιάσουν ερμηνευτικά** το **λογοτεχνικό** κείμενο, να παρουσιάσουν την **πρόσληψη/ανταπόκρισή** τους σε αυτό, να προβούν σε **στοχαστικές επισημάνσεις**.

Μορφή διατύπωσης

Το θέμα αποτελείται συνήθως από ένα ερώτημα **ερμηνευτικού σχολιασμού** και ένα ερώτημα **προσωπικής ανταπόκρισης**.

Ερμηνευτικός σχολιασμός

Οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν / ερμηνεύσουν το βασικό θέμα, στάσεις, συναισθηματική κατάσταση, σύμβολα, συμπεριφορές, χαρακτήρα ηρώων κ.ά.

Προσωπική ανταπόκριση - Στοχαστική επισήμανση

Οι μαθητές διατυπώνουν σκέψεις και συναισθήματα που τους προκάλεσε το κείμενο, εκφράζουν τη συμφωνία ή διαφωνία τους με μια στάση, προβαίνουν σε συγκρίσεις με την εποχή μας κ.ά.

Βαθμολόγηση

Το θέμα βαθμολογείται με **15 μονάδες**.

Όριο λέξεων

Το όριο των λέξεων είναι 100-150 λέξεις. Σπάνια 100-120 λέξεις (όταν υπάρχει ένα ερώτημα).

Τέταρτο Θέμα - Ερμηνευτικός σχολιασμός - ενδεικτικές διατυπώσεις

Ερμηνεία συναισθηματικής κατάστασης

Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και γιατί;

01
02

Βασικό θέμα /προβληματισμός

Ποιος εκτιμάς πως είναι ο κύριος προβληματισμός του ποιήματος;

Ερμηνεία στάσης / συμπεριφοράς

Να ερμηνεύσεις τη στάση των ανθρώπων στο Κείμενο 2 («Άγγελος εξάγγελος»).

03
04

Ερμηνεία συμβολισμού

Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σου, το δίχτυ στο Κείμενο 2;

Χαρακτηρισμός προσώπου

Πώς χαρακτηρίζεις τον μικρό εφημεριδοπώλη στο Κείμενο 2 με κριτήριο τις μεθόδους που εφαρμόζει, για να πουλήσει τις εφημερίδες του;

05
06

Χαρακτηρισμός εποχής / κοινωνικού κλίματος

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζονται τα καλοκαίρια των παιδικών χρόνων του ήρωα. Πώς θα τα χαρακτήριζες και γιατί;

Τέταρτο Θέμα - Προσωπική ανταπόκριση - ενδεικτικές διατυπώσεις

Σκέψεις και συναισθήματα

Να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργούνται από την ανάγνωση.

01
02

Συμφωνία ή διαφωνία

Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση ζωής που εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο;

Προσωπική τοποθέτηση

Πώς θα ένιωθες ως υπάλληλος, αν είχες ένα τέτοιο εργοδότη και γιατί;

03
04

Αξιολόγηση

Πώς κρίνεις τη στάση του πατέρα και των κατοίκων της περιοχής απέναντι σε...

Συσχέτιση με την εποχή μας

Να σε απασχολήσει αν έχει διαφοροποιηθεί σήμερα... / Να εξετάσεις αν η εποχή μας αποδέχεται αυτή τη στάση.

05
06

Προσωπική πρόσληψη

Να περιγράψεις πώς φαντάζεσαι τη νεαρή κοπέλα τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά, βασισμένος/η στο ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη.

Σύγκριση Ερμηνευτικού σχολίου και Θέματος Δ της Τράπεζας Θεμάτων

Ερμηνευτικό σχόλιο (Θέμα Γ Πανελλαδικών)

VS

Θέμα Δ διαγωνίσματος Τράπεζας Θεμάτων

Στο ερμηνευτικό σχόλιο (Πανελλαδικές) ο μαθητής καλείται να ερμηνεύσει / παρουσιάσει το βασικό θέμα (ή να απαντήσει σε κάποιο σχετικό ερώτημα) αξιοποιώντας και στοιχεία της **γλώσσας / μορφής** του λογοτεχνικού κειμένου (κειμενικοί δείκτες).

VS

Στο θέμα Δ της Τράπεζας Θεμάτων, ο μαθητής καλείται να ερμηνεύσει μια στάση / συναισθηματική κατάσταση κ.ά. που αναδεικνύεται στο λογοτεχνικό κείμενο με βάση το περιεχόμενο του κειμένου. **Τα στοιχεία γλώσσας/ μορφής αφορούν το Θέμα Γ του κριτηρίου.**

Στα διαγωνίσματα της Τράπεζας Θεμάτων η γλώσσα / μορφή του λογοτεχνικού κειμένου εξετάζεται στο θέμα Γ, ενώ το περιεχόμενο / νόημα και η προσωπική ανταπόκριση στο θέμα Δ. Τα δύο αυτά ερωτήματα “συγχωνεύονται” στο Ερμηνευτικό σχόλιο (Θέμα Γ των Πανελλαδικών). Επομένως, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι τα δύο ερωτήματα της Λογοτεχνίας στην Τράπεζα Θεμάτων συνιστούν προετοιμασία του μαθητή για το Ερμηνευτικό σχόλιο των πανελλαδικών

Καλή σχολική χρονιά!

Πρώτο Θέμα

Δεύτερο Θέμα

Τρίτο θέμα

Τέταρτο θέμα